

247654

**การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนโครงการส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์
เพื่อการส่งออกของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่**

ณริดา ปันชัย

เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มีนาคม 2555

60052494

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

247654

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนโครงการส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์
เพื่อการส่งออกของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่

ณริดา ปันชัย

การค้นคว้าแบบอิสระนี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

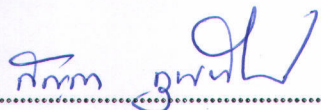
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มีนาคม 2555

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนโครงการส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์
เพื่อการส่งออกของเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่

ณริดา ปันชัย

การค้นคว้าแบบอิสระนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

.....ประธานกรรมการ

รศ.กัญญา กุณทีกาญจน์

.....กรรมการ

รศ.ดร.กาญจนา โชคถาวร

.....กรรมการ

รศ.ดร.ธนศ ศรีวิชัยคำพันธ์

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

รศ.ดร.กาญจนา โชคถาวร

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

รศ.ดร.ธนศ ศรีวิชัยคำพันธ์

5 มีนาคม 2555

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ กัญญา กุณทิกาญจน์ ประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา โชคถาวร และรองศาสตราจารย์ ดร.ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการการค้นคว้าแบบอิสระ ที่ได้เสียสละเวลาในการให้ความรู้คำแนะนำ ในด้านต่างๆ และคำปรึกษาที่มีประโยชน์ต่อการค้นคว้าแบบอิสระ อีกทั้งให้ความช่วยเหลือและให้การสนับสนุนในทุกๆด้านอย่างดียิ่ง รวมถึงการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และความรู้ที่เป็นประโยชน์อันส่งผลให้การค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้สมบูรณ์มากขึ้นผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ได้ให้ความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์ ขอบคุณข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่คอยอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำในการติดต่อประสานงานในด้านต่างๆ

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่โครงการส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์เพื่อการส่งออก มหาวิทยาลัยแม่โจ้ รวมถึงสมาชิกเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลและให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และสมาชิกในครอบครัวทุกคน พี่ๆน้องๆเพื่อนๆ ทุกคนสำหรับกำลังใจในการสนับสนุนในทุกๆด้านเป็นอย่างดีมาโดยตลอด

สุดท้ายนี้หากการค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่งานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ที่สนใจ ผู้เขียนขอขอบความดีงามให้แก่ผู้มีพระคุณทุกท่าน ในส่วนของความผิดพลาดหรือข้อบกพร่องต่างๆผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ณริดา ปันชัย

ชื่อเรื่องการค้าคว่ำแบบอิสระ

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน โครงการส่งเสริม
การปลูกข้าวอินทรีย์เพื่อการส่งออกของเกษตรกร
ในจังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน

นางสาวณริดา ปันชัย

ปริญญา

เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้าคว่ำแบบอิสระ

รศ.ดร.กาญจนา โชคถาวร

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

รศ.ดร.ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

247654

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการด้านการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์รวมทั้งเพื่อศึกษาด้านต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินของเกษตรกรข้าวอินทรีย์และการวิเคราะห์ความไหวตัวของโครงการ (Sensitivities Analysis) ส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์เพื่อการส่งออกในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ในพื้นที่ 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่วาง อำเภอแม่แตง อำเภอพร้าว อำเภอดอยสะเก็ด อำเภอสันกำแพง อำเภอสันทราย อำเภอสันป่าตอง และอำเภอสารภี จำนวน 70 ราย

การประเมินต้นทุน – ผลตอบแทนจากการปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งแยกตามขนาดพื้นที่ในการผลิต คือพื้นที่ขนาดเล็ก(1-10ไร่)พื้นที่ขนาดกลาง(11-29ไร่) และขนาดใหญ่ (30 ไร่ขึ้นไป) พบว่า ต้นทุนการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรพื้นที่ปลูกขนาดเล็ก มีต้นทุนต่อหน่วยต่ำที่สุด คือ 16.37 บาท/กิโลกรัม รองลงมาคือพื้นที่ขนาดใหญ่ มีต้นทุนต่อหน่วย 17.90 บาท/กิโลกรัม และพื้นที่ขนาดกลาง มีต้นทุนต่อหน่วย 19.01 บาท/กิโลกรัม ตามลำดับ โดยหากเปรียบเทียบระหว่างเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่ม จะเห็นได้ว่าเกษตรกรที่การปลูกข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ขนาดเล็ก 1-10 ไร่ มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 35,745.90บาทและค่าอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (B/C) เท่ากับ 1.60 มากกว่าเกษตรกรที่ปลูกข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ขนาดใหญ่ และ ขนาดกลาง

ซึ่งมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 31,957.16 บาท และ 21,519.88 บาท ค่าอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (B/C) เท่ากับ 1.55 และ 1.40

สำหรับการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตข้าวอินทรีย์เปรียบเทียบรายอำเภอของจังหวัดเชียงใหม่พบว่าอำเภอแม่ริม มีต้นทุนในการปลูกข้าวอินทรีย์ต่ำสุด คิดเป็นจำนวนเงินเฉลี่ยเท่ากับ 12.25 บาทต่อกิโลกรัม รองลงมาเป็น อำเภอสันทราย มีต้นทุนเฉลี่ยเท่ากับ 12.69 บาทต่อกิโลกรัม อำเภอแม่แตง มีต้นทุนเฉลี่ยเท่ากับ 12.81 บาทต่อกิโลกรัม โดยพื้นที่อำเภอแม่ริมมีค่าอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (B/C) สูงสุดเท่ากับ 2.29 รองลงมาเป็นพื้นที่อำเภอสันทราย และอำเภอแม่แตง มีค่าเท่ากับ 2.21 และ 2.14 ในด้านการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการในการลงทุนกรณีต้นทุนลดลงร้อยละ 10 และกรณีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 จากการวิเคราะห์ความอ่อนไหว ทั้ง 2 กรณีพบว่าการลงทุนปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรทั้ง 3 ขนาดมีความเป็นไปได้ในการลงทุน โดยเฉพาะเกษตรกรที่ปลูกข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ขนาดเล็ก

Independent Study Title Cost-benefit Analysis of Organic Rice Plantation
Export-promotion Project of Farmers in
Chiang Mai Province

Author Ms. Narida Puchai

Degree Master of Economics

Independent Study Advisory Committee

Assoc.Prof.Dr.Kanchana Chokethaworn Advisor

Assoc.Prof.Dr.Thanes Sriwichailampham Co-advisor

ABSTRACT

247654

The objectives of the present study are to examine the organic rice production management of organic rice growers under the Promotion of Organic Rice Planting for Export Project in Chiang Mai Province, to appraise the financial costs and returns of this organic rice production venture, and to perform a sensitivity analysis of farmers' investment in growing organic rice for export purpose. Information for this study was collected from totally 70 organic rice growers in 8 districts of Chiang Mai Province including Mae Rim, Mae Taeng, Phrao, Doi Saket, San Khampaeng, San Sai, San Pa Tong, and Saraphi.

The appraisal of costs and returns associated with organic rice production in Chiang Mai Province was made for three farm sizes: small (1-10 rai), medium (11-29 rai), and large (more than 30 rai). It was found that the average production cost of the organic rice farmers in the small farm group was the lowest at 16.37 baht/kg. while the corresponding costs for large- and medium-sized farms were 17.90 baht/kg. and 19.01 baht/kg., respectively. For investment decision in growing organic rice in three different farm sizes, the study found that the farmers with small farm size had the Net Present Value (NPV) equal to 35,745.90 baht and Benefit-Cost (B/C) ratio

equal to 1.60 while the farmers with large and medium farm sizes would realize the NPV's of 31,957.16 baht and 21,519.88 baht, and get B/C ratios at 1.55 and 1.40, respectively.

The examination of production costs across the eight districts under study revealed that organic rice growing in Mae Rim experienced the lowest cost at 12,25 baht per kilogram followed by the cases of San Sai and Mae Taeng at 12.69 and 12.81 baht per kilogram, respectively. Conforming with the cost comparison, the B/C ratio of organic rice growing investment in Mae Rim was highest at 2.29 and those of the San Sai and Mae Taeng situations were 2.21 and 2.14, respectively. The sensitivity analysis of investment under two scenarios namely the decrease in cost by 10% and the increase in income by 10% disclosed that the investment on organic rice production in all three farm sizes are worthwhile especially most favorable in the case of small farm size.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	๗
สารบัญตาราง	ญ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการศึกษา	4
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	4
1.5 นิยามศัพท์	5
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	
2.1 กรอบแนวคิดทางทฤษฎี	
2.1.1 ทฤษฎีการผลิต (Theory of Production)	6
2.1.2 ทฤษฎีต้นทุนการผลิต (Theory of Production Cost)	8
2.1.3 ทฤษฎีการวิเคราะห์โครงการ (Project Analysis)	9
2.1.4 แนวคิดพื้นฐานของเกษตรอินทรีย์	13
2.1.5 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับข้าวอินทรีย์	14
2.1.6 โอกาสและการพัฒนาข้าวอินทรีย์	20
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	21
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา	27
3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล	27
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
4.1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์	33
4.2 หลักในการผลิตข้าวอินทรีย์และการจัดการการด้านการผลิตข้าวอินทรีย์	40

4.3	การประเมินต้นทุน – ผลตอบแทนจากการปลูกข้าวอินทรีย์	42
4.4	การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์	54
บทที่ 5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	
5.1	สรุปผลการศึกษา	65
5.2	ข้อเสนอแนะ	67
	เอกสารอ้างอิง	68
	ภาคผนวก	70
	ประวัติผู้เขียน	77

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
4.1 จำนวนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ที่เข้าร่วมโครงการฯ จำแนกรายอำเภอ	34
4.2 จำนวนของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ที่เข้าร่วมโครงการฯ จำแนกตามเพศ	34
4.3 ช่วงอายุของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ที่เข้าร่วมโครงการฯ	35
4.4 ลักษณะทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ที่เข้าร่วมโครงการฯ	35
4.5 ระดับการศึกษาของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ที่เข้าร่วมโครงการฯ	36
4.6 ข้อมูลการทำเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ที่เข้าร่วมโครงการฯ	36
4.7 ข้อมูลการปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ที่เข้าร่วมโครงการฯ	37
4.8 ข้อมูลการทำอาชีพอื่นของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ที่เข้าร่วมโครงการฯ	37
4.9 การได้รับข่าวสาร ความรู้ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ที่เข้าร่วมโครงการฯ	37
4.10 การได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์	38
4.11 จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ	38
4.12 ความสมดุลระหว่างรายได้กับรายจ่ายของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ	39
4.13 แหล่งเงินลงทุนที่นำมาใช้ในการปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ	39
4.14 ชนิดข้าวที่เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ เลือกลงปลูก จำแนกตามประเภทของพันธุ์ข้าว	39
4.15 ข้อมูลการจัดการในการปลูกข้าวอินทรีย์ว่าปฏิบัติตามหลักเกษตรอินทรีย์	41
4.16 ต้นทุนการปลูกข้าวอินทรีย์เฉลี่ยต่อไร่ กรณีการผลิตข้าวอินทรีย์พื้นที่ปลูกขนาดเล็ก (1-10 ไร่)	44
4.17 ต้นทุนการปลูกข้าวอินทรีย์เฉลี่ยต่อไร่ กรณีการผลิตข้าวอินทรีย์พื้นที่ปลูกขนาดเล็ก (11-29 ไร่)	47
4.18 ต้นทุนการปลูกข้าวอินทรีย์เฉลี่ยต่อไร่ กรณีการผลิตข้าวอินทรีย์พื้นที่ปลูกขนาดเล็ก (30 ไร่ขึ้นไป) กรณีมีรถแทรกเตอร์	50
4.19 การเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตต่อไร่ เปรียบเทียบจากขนาดพื้นที่ในการผลิต	51
4.20 ต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรจำแนกรายอำเภอ	52

4.21	การวิเคราะห์ทางการเงินกรณีพื้นที่ปลูกขนาดเล็ก(ขนาดพื้นที่ปลูกข้าว 1-10 ไร่) อัตราคิดลดร้อยละ 7.5	56
4.22	ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการลงทุนของเกษตรกรผู้ปลูก ข้าวอินทรีย์พื้นที่ปลูกขนาดเล็ก 1-10 ไร่	56
4.23	การวิเคราะห์ทางการเงินกรณีพื้นที่ปลูกขนาดเล็ก(ขนาดพื้นที่ปลูกข้าว 11-29 ไร่) อัตราคิดลดร้อยละ 7.5	57
4.24	ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการลงทุนของเกษตรกรผู้ปลูก ข้าวอินทรีย์พื้นที่ปลูกขนาดเล็ก 11-29 ไร่	58
4.25	การวิเคราะห์ทางการเงินกรณีพื้นที่ปลูกขนาดเล็ก(ขนาดพื้นที่ปลูกข้าว 11-29 ไร่) อัตราคิดลดร้อยละ 7.5	59
4.26	ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการลงทุนของเกษตรกรผู้ปลูก ข้าวอินทรีย์พื้นที่ปลูกขนาดเล็ก 30 ไร่ขึ้นไป	59
4.27	การเปรียบเทียบการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางการเงินจากการผลิตข้าวอินทรีย์	60
4.28	ผลการวิเคราะห์ทางการเงินเปรียบเทียบจำแนกรายอำเภอ	60
4.29	การวิเคราะห์ความอ่อนไหว จากการผลิตข้าวอินทรีย์ กรณี ต้นทุนลดลง 10%	63
4.30	การวิเคราะห์ความอ่อนไหว จากการผลิตข้าวอินทรีย์ กรณี รายได้เพิ่มขึ้น 10%	63
4.31	ผลการทดสอบค่าความเปลี่ยนแปลง(switching value test) จากการปลูกข้าวอินทรีย์	64